

Natuur inclusief beheerplan

Energielandgoed Raalte

Onderhoud gericht op biodiversiteitswinst

Inleiding

In een klein land zoals Nederland is goed ruimtegebruik van groot belang. Enerzijds moeten we ons afvragen welke functies “landwaardig” zijn terwijl we tegelijkertijd kunnen onderzoeken welke functies we kunnen combineren om zo effectief mogelijk met de beschikbare ruimte om te gaan. Hoewel die afweging eigenlijk voor alle ruimte-gebruikende sectoren gemaakt zou moeten worden lijkt recentelijk dit met name voor zonneparken sterk te worden benadrukt. De ontwikkeling van dit zonnepark wordt aangestuurd door een bevroren energiecoöperatie die haar drive in het algemeen belang vindt en met deskundigen wordt er gezocht naar het beste multifunctionele gebruik. Een zo optimaal mogelijk zonnepark zowel qua ontwerp en als beheer dient daarmee het algemeen belang.

Biodiversiteit, de beste keuze

Als uitgangspunt voor de ontwikkeling van het Energielandgoed Raalte hebben we dan ook genomen: ‘het zo optimaal mogelijk gebruiken van het benodigde land’. Allereerst moet worden vermeld dat het opwekken van duurzame energie waarvan de baten volledig lokaal zullen blijven al twee belangrijke functies verenigt in zijn ruimtegebruik. Het belang van energie, klimaat en de lokale gemeenschap wordt zo krachtig gebundeld. Om verder te kijken naar welk additioneel gebruik van de ruimte daaraan toegevoegd kan worden zijn drie factoren van belang:

- Haalbare businesscase
- Breed maatschappelijke belang
- Functioneel goed te combineren met zon op land

De achteruitgang van biodiversiteit in Nederland is een groot probleem. Een zonnepark gebouwd op voormalige landbouwgrond biedt de mogelijkheid om de biodiversiteit te verbeteren. Verbetering van biodiversiteit is belangrijk voor ons hele ecosysteem. De extra kosten die verband houden met verbetering van biodiversiteit in een zonnepark zijn te dragen binnen de totale businesscase van het zonnepark. Duurzame energie opwek die biodiversiteitsverbetering mogelijk maakt.

Monitoring

Het Energielandgoed Raalte zal vooralsnog het eerste Coöperatief ontwikkelde operationele zonvolgende zonnepark in Nederland worden. Zonvolgende panelen draaien mee met de zon en de rijen zonnepanelen zullen in tegenstelling tot traditionele parken slechts 1 paneel breed worden en bovendien zal er tussen de rijen circa 2,10 m afstand zijn bij horizontale positie van de panelen. Daardoor zal circa 46% van de grond (tussen de zonnepanelen) het jaar rond volledig onbedekt blijven. Omdat de zonnepanelen met de zon meebewegen zal er ook onder de panelen meer zoninstraling op het maaiveld plaats vinden. Hoewel het eigenlijk niet anders kan betekenen dan dat er een substantiële verbetering zal gaan ontstaan voor bodem-, water- en ecologische kwaliteit willen wij dit goed documenteren en monitoren.

Inmiddels is contact gezocht met de Wageningse Universiteit (Ir. F.F. van der Zee, projectmanager biodiversiteit) alsook de lokale IVN. De WUR zal daarbij een coördinerende en aansturende taak op zich nemen. Inmiddels is met een vertegenwoordiger van IVN-Raalte contact gezocht over de uitvoering (veld controle flora en fauna, met name vegetatie, vogels en insecten). Daarnaast wordt gekeken naar grondwaardes en waterkwaliteit met bodemonsters (b.v. via Eurofins laboratorium).

Voor de start van de bouw zal een nulmeting gedaan worden om de huidige waarden vast te stellen. Soortgelijke metingen zullen met frequente regelmaat worden herhaald om veranderingen te kunnen registreren en indien nodig te acteren. De huidige kennis voorziet een verbetering van waardes en het doel van ons monitoringsysteem is dan ook dit enerzijds te kunnen onderstrepen/aantonen terwijl anderzijds te waarborgen dat dit ook daadwerkelijk het geval is.

Aanplant

De drie zonnevelden worden deels, waar nodig, van het zicht afgescheiden door het aanbrengen van struweel en vegetatie, zie het landschappelijke inpassingsplan voor de details. Hoewel de aanplant gemanaged zal worden door een professionele (waar mogelijk lokale) hovenier en we deze de ruimte willen geven om dit naar eigen expertise in te richten staan enige zaken al wel vast. Het planten zal rondom het jaar van realisatie van de zonnevelden en in het plantseizoen zijn, waar mogelijk zo vroeg mogelijk. Er zullen inheemse bomen en struiken worden aangeplant. Op de beplantingselementen en, voor zover van belang zijnde, aanwezige beplanting wordt jaarlijks (groot)onderhoud gepleegd in de winterperiode. De aanwezige beplanting wordt in stand gehouden en waar nodig versterkt. Naar inzicht van de hovenier zal aanplant beschermd en ondersteund worden om een zo goed mogelijk groeiproces te waarborgen. We dienen rekening te houden dat de aanplant enige jaren nodig heeft om aan te slaan en te volgroeien. Bij uitval door droogte of andere oorzaken wordt er natuurlijk her-plant volgens het originele beplantingsplan.

Op veld 3 is aanzienlijk meer ruimte ontstaan door het verkleinen van het zonneveld waardoor de ruimte tussen de Hondemotsweg en het veld zich zeer goed leent voor het verbouwen van bio-based gewassen. In overleg met grondeigenaren en bio-based Salland wordt dit nu nader verkend, daar dit een nog nieuwe ontwikkeling in Nederland is.

Onderhoud

Bewatering

De eerste drie jaren wordt indien nodig in droge perioden water aan de nieuwe aanplant gegeven. Het struweel en/of opgaande beplanting geeft veiligheid en bescherming aan dieren in het gebied. Het beheerplan is van toepassing gedurende de gehele lengte van de vergunning (25jaar).

Maaien

Voor het realiseren van biodiversiteit op voormalige landbouwgrond is verschraling (vermindering voedselrijkdom van de bodem) essentieel. We maken onderscheid tussen intensief en extensief beheer en het is uiteraard ecologisch voor zover mogelijk. Daar waar de technische installatie van de zonnepanelen met toebehoren dat vereist zal de vegetatie regelmatig worden verwijderd en/of kort gehouden. Op advies van de brandweer zal een maximale vegetatie hoogte van circa 30 cm aan worden gehouden van 2,5 meter rondom omvormers, trafo's en batterijen. Daartoe zal minimaal in juni-juli (na de bloei) en sep-oct worden gemaaid. Optioneel kan in het vroege voorjaar gemaaid worden om doorgeschoten grassen te verwijderen. Maaisel zal worden verwijderd om zo verschraling van bodem te versnellen en daarmee te voorkomen dat hoogproductieve soorten zoals Engels raaigras en brandnetel te beperken. Dit zal met name rondom omvormers, trafostations en toegangspaden nodig zijn. Het motto is extensief beheer tenzij het intensief moet. Tussen de zonnepanelen-rijen wordt op plekken een kruidenrijk zaadmengsel gezaaid. Belangrijk is inheemse herkomst van het zaad, dus via een kweker aangesloten bij het Levend Archief (zie <https://hetlevendarchief.nl/>). Met name vanwege de hoge lichtopbrengst op de grond, door het zonvolgende zonnepaneelsysteem, kan dit goed gedijen. De eerste 3-5 jaar is verschraling het belangrijkste, daarna worden de zonnevelden gefaseerd gemaaid waardoor het deel wat nog niet gemaaid is daarvan kan profiteren en insecten en vogels niet verstoord worden.

Begrazen

Beheer binnen de afrastering is na het broedseizoen en kan deels mechanisch uitgevoerd worden en/of door schapen. In het geval van begrazing door schapen zal dat in minimaal negen graasvlakken (drie velden met drie compartimenten elk) worden gedaan, wat de biodiversiteit ten goede komt. Het opdelen in compartimenten voorkomt dat de schapen slechts "het lekkerste" weg eten, zodat daardoor effectiever wordt begraaasd. Het begrazen van de compartimenten wordt gerouleerd zodat ze slechts enkele malen gedurende het jaar worden afgegraasd.

Bestrijding woekerplanten

Er worden geen kunst- of natuurlijke meststoffen gebruikt. Woekerplanten zullen bestreden worden door voor de bloei en zaadzetting een extra maaibeurt te plannen. Het broedseizoen wordt zoveel als mogelijk ontzien. Doel is om de grond dusdanig te verschrallen dat uiteindelijk hoogproductieve soorten hun voorsprong op andere soorten verliezen. De WUR geeft aan dat wellicht na circa 5 jaar de gewenste situatie ontstaat.

Snoeien

Voor zover het de aangebrachte beplanting aan de buitenzijde van de afrastering betreft zal jaarlijks gesnoeid worden, voor zover nodig. Hiermee behoudt de haag haar functie van afscherming. Ook worden de hagen jaarlijks getopt om schaduw op panelen te beperken. Hier en daar zal binnen de struweel hoogteverschillen worden gehandhaafd om naast biodiversiteit het aanzicht natuurlijk te laten zijn. De uiteindelijke struweelbeplanting zal aldus tussen de 150 en 500 cm in hoogte variëren.

Onderhoud greppels en sloten

De greppels worden jaarlijks onderhouden voor zover dit nodig is om afvoer van water mogelijk te maken. Het is ondergeschikt aan het nat-dras beheer voor diversificatie van de vegetatie en levert daarmee een bijdrage aan de biodiversiteit. Het Waterschap onderhoudt de sloot ten westen van veld 1. Het maaisel op de onderhoudsstrook wordt afgelegd en verwijderd. Tevens zullen de knotwilgen aldaar zo onderhouden worden dat overhangende takken of kruin tot 5 meter opgesnoeid worden, zodat het materieel van het Waterschap onder de kruin door kan rijden.

Inspraak omgeving

Met de grondeigenaren zal minimaal jaarlijks overleg zijn over het beheer in en rondom de drie zonnevelden. Aan de omwonenden wordt de mogelijkheid geboden om met een persoon per veld zich te laten vertegenwoordigen in een werkgroep en jaarlijks met de coöperatie het e.e.a. af te stemmen over beheeraspecten.

Ontmanteling

Tijdelijk

Voortkomend uit de tijdelijke vergunning alsook de tijdelijke huur van de grond zal aan het eind van de vergunde periode het agrarisch landschap in oorspronkelijke staat worden teruggebracht. Struweel en dergelijke zal zo nodig gerooid worden.

Blijvende beplanting na ontmantelen van het zonnepark

Met de grondeigenaren is afgesproken dat op enkele van belang zijnde plaatsen (zie inrichtingsplan en Bijlage B14) de vegetatie zal worden gehandhaafd na de ontmanteling van het park. Het gaat hier met name om oude structuren op randen van percelen die hersteld zullen worden.

Na de ontmanteling van het park komt de feitelijke en juridische status terug bij de situatie van voor het zonnepark. De grondhuur stopt, de tijdelijke ontheffing van het bestemmingsplan is beëindigd en de grondeigenaar kan en mag zijn grond weer als voorheen agrarisch gebruiken. Daarbij is door 25 jaar geen bemesting en insecticiden wel de mogelijkheid geschapen om dat bijvoorbeeld biologisch/ecologisch te doen.

Belangrijk

Hoewel dit document vele aspecten van het beheer aankaart pretendeert het op generlei wijze volledig te zijn. Het onderhoud zal professioneel worden aangestuurd. Het doel van dit document is dan ook om de juiste uitgangspunten te benadrukken dat de verbetering van biodiversiteit in en om het park een belangrijk focus vormt.

Daarnaast moet worden verduidelijkt dat zowel monitoring als onderhoud minimaal uitgevoerd zullen worden volgens de richtlijnen van de RVO voor natuurinclusieve zonneparken.